

Валютне курсоутворення націлене на реалізацію регулятивного впливу держави, а саме НБУ, на стан і можливості коливання обмінного курсу національної грошової одиниці по відношенню до долара США. Саме тому динаміка валютного курсу гривня/долар найбільш точно відображає зміни у валютно-курсовій політиці НБУ.

Здійснивши у 2000 році неофіційну прив'язку гривні до долара США на рівні 5,44 грн., НБУ започаткував жорстке валютне регулювання та валютні інтервенції на міжбанківському ринку. Це дало змогу досягти стабільності національної грошової одиниці і відновити довіру до неї. Однак на кінець 2007 року спостерігався перегрів економіки, який характеризувався високим рівнем інфляції, швидким зростанням номінальної заробітної плати, а також активним зростанням дефіциту поточного рахунку платіжного балансу, яке було тісно пов'язане із проведенням ревальвації курсу гривні [1, с. 1–2].

Використання інтервенцій Національного банку з 2001 р. і до сьогодні має характер «точкових» коригувань попиту та пропозиції валюти, а метою їх проведення є усунення дисбалансу на валютному ринку за передбачуваного рівня валютного курсу.

З метою стабілізації стану валютного ринку НБУ реалізовує активну політику інтервенцій, запроваджує механізм валютних аукціонів; замінює норматив ризику загальної відкритої валютної позиції банків на ліміти граничних значень відкритої валютної позиції, вдосконалює порядок використання лоро-рахунків та процедури отримання іноземних кредитів тощо.

Залежно від фактично діючого режиму курсоутворення підвищення його гнучкості може мати різні прояви. Наприклад, розширення меж допустимих коливань курсу або ослаблення параметрів прив'язки до певної валюти (або групи валют) тощо. Такі дії супроводжуються зниженням обсягу проведених валютних інтервенцій і посиленням впливу процентної ставки на динаміку валютного курсу в рамках стабілізації зовнішньоекономічного сектора та розвитку фінансового ринку [2, с. 7–9]. При цьому обидва процеси впливають на курс опосередковано – через потоки попиту та пропозиції валюти. Тільки в першому випадку на валютний курс здійснюється прямий вплив (центральний банк купує або продає валюту на ринку), а в другому – непряме (через зміну порівняльної прибутковості активів, номінованих у національній та іноземній валютах).

Особливістю процесу підготовки до підвищення гнучкості курсоутворення є його комплексний характер: перетворення стосуються не лише функціонування та розвитку фінансових ринків і, зокрема, валютного ринку, конвертованості, доларизації, а і організаційних питань, пов'язаних з переглядом і вдосконаленням організації роботи органів грошово-кредитного регулювання [3, с. 16].

Усе це дає змогу зробити висновок, що підвищення гнучкості курсоутворення посилює вимоги до короткострокового та оперативного аналізу і прогнозу динаміки потоків попиту та пропозиції валюти. Якісний аналіз формує базу для розробки заходів, спрямованих на нівелювання різких коливань валютного курсу та збереження довіри економічних суб'єктів до реалізованої політики.

Література

1. Меморандум Кабінету Міністрів та МВФ про економічну та фінансову політику від 26.10.2008. – 9 с.
2. *Perspectives on inflation targeting, financial stability and the global crisis // BIS Papers.* – 2010. – № 51 (March).
3. С.М. Аржевітін *Валютно-курсова політика в Україні: цілі, особливості, перспективи [Текст] / С. М. Аржевітін // Європейський вектор економічного розвитку.* – 2010. - №2 (9). – С. 12-18.

Яна ЯКУША

Херсонський національний технічний університет

ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Екологічні платежі є найважливішими компонентами економічного механізму природокористування кожної держави. Акумуляуючи екологічні платежі, держава фінансує природоохоронні заходи та сприяє відновленню довкілля, тобто забезпечує ресурсно-сировинну, енергетичну, продовольчу та екологічну безпеку.

Оцінка за критерієм фіскальності для екологічного оподаткування має здійснюватись з урахуванням певної специфіки, а саме, її спрямованості на скорочення негативного впливу на довкілля, а також зменшення негативних наслідків використання природних ресурсів для населення. Саме тому особливого статусу набуває пошук шляхів впровадження комплексного механізму фіскально-ефективного екологічного оподаткування з урахуванням його фіскальних ефектів.

Екологічні платежі в нашій країні не є бюджетоутворюючими. Загальні видатки на охорону НПС значно перевищують державні доходи, отримані у вигляді компенсаційних платежів за заподіяну шкоду довкіллю, а саме: збору за забруднення НПС, екологічного податку та штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону довкілля. Однак, водночас спостерігається й щорічне стрімке зростання зазначених платежів у загальних доходах Зведеного бюджету України: з 871,4 млн. грн. у 2006 році до 2706,7 млн. грн. у 2011 році [1]. Однак, незважаючи на суттєве збільшення державних доходів у вигляді екологічних платежів у 2011 році, фінансування державою капітальних інвестицій та поточних витрат, направлених на охорону НПС, залишається на низькому рівні [2].

На рис. 1 наведена динаміка показника ефективності використання податкових надходжень від сплати збору за забруднення НПС (екологічного податку) державою (далі – показник ефективності) [3, с. 211 - 217].

З рис. 1 видно, що максимальне значення показника ефективності використання коштів, отриманих державою у вигляді екологічних платежів, приходиться на 2009 рік – 76,26%. З 2010 року спостерігається поступове зниження показника ефективності. Так, у 2010 році на природоохоронні заходи державою було витрачено всього 44,19% коштів, отриманих у вигляді збору за забруднення НПС, а у 2011 році – лише 39,17%, коштів, отриманих у вигляді екологічного податку.

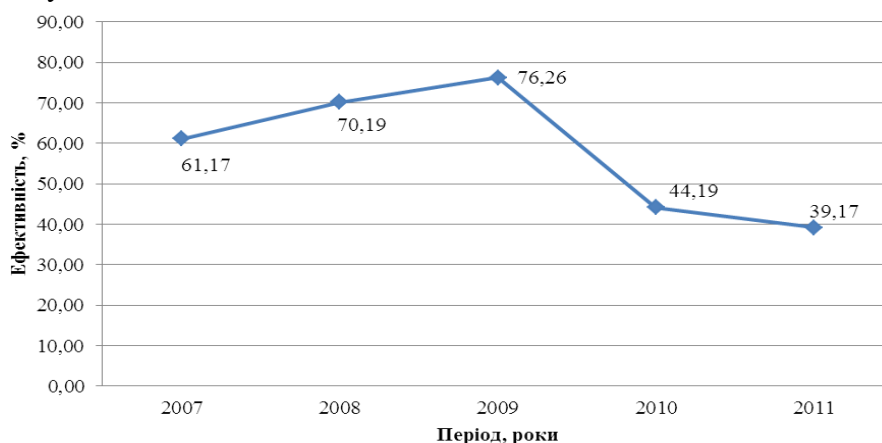

Рис. 1. Ефективність використання податкових надходжень від сплати збору за забруднення НПС (екологічного податку) за 2007 – 2011 роки, %*

* Примітка. Розраховано і складено автором на основі [1, 2].

На наш погляд, такий низький рівень використання бюджетних ресурсів на відновлення та охорону довкілля, отриманих у вигляді екологічних платежів, обумовлений, насамперед, змінами в бюджетній класифікації, а саме: віднесенням платежів екологічного спрямування замість цільових фондів (тобто з подальшим конкретним цільовим використанням «екологічних» коштів) до категорії податкових платежів.

Отже, в цілому, можна стверджувати, що фіскальна ефективність екологічного оподаткування з урахуванням його фіскальних ефектів в Україні знаходиться на достатньо низькому рівні. Це свідчить про необхідність внесення низки коректив, які можуть позитивно

вплинути на посилення фіскальних ефектів від впровадження екологічного оподаткування в Україні, а саме: на основі світової практики доповнити перелік видів платежів екологічного спрямування, шляхом розширення бази оподаткування; посилити фіскальні ефекти екологічного оподаткування шляхом віднесення до його складу частини ресурсних платежів, а також цільового зарахування отриманих екологічних платежів до фондів охорони НПС.

Література

1. *Звіти про виконання Зведеного бюджету України за 2006 – 2011 рр.: статистичні дані Державної казначейської служби України.*
2. *Довкілля України у 2011 році: Доповідь Державного комітету статистики України на основі звіту Міністерства екології та природних ресурсів України від 31.05.2012 р. № 06/4-7 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державного комітету статистики України. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/ns_rik/analit/arhiv.htm*
3. *Основы налогообложения: учеб. пособие / [Ю.Б. Иванов, А.Н. Тищенко, Е.В. Давыскиба и др.]. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2008. – 280с.*

Bartosz BARTNICZAK

Wroclaw University of Economics, Poland

STATE AID IN ENVIROMENT PROTECTION

1. State aid is a European Commission term which refers to forms of support from a public body given to entrepreneurs on a selective basis, with the potential to distort competition and affect trade between member states of the European Union. We have three main types of state aid: horizontal, regional and sectoral. In horizontal we have aid which can be granted to: research, development and innovation, small and medium sized enterprises, training and environment.

2. State aid for the purposes of environmental protection can be spent on: early adaptation to future Community standards, environmental studies, energy saving, renewable energy sources, cogeneration and aid for district heating, waste management, remediation of contaminated sites, relocation of undertakings, involved in tradable permit schemes, in the form of reductions of or exemptions from environmental taxes[Community guidelines].

3. State aid can be sometimes very effective tools for achieving objectives of common interest. Because state aid can correct market failures, thereby improving the functioning of markets and enhancing competitiveness. It can also help to promote sustainable development, irrespective of the correction of market failures. Environmental protection can provide opportunities for innovation, create new markets and increase competitiveness through resource efficiency and new investment opportunities. State aid can be conducive to these objectives, thus contributing to the core Lisbon strategy objectives of more sustainable growth and jobs.

4. The primary objective of State aid control in the field of environmental protection is to ensure that state aid measures will result in a higher level of environmental protection than would occur without the aid and to ensure that the positive effects of the aid outweigh its negative effects in terms of distortions of competition, taking account of the polluter pays principle (PPP) established by Article 191 of the EC Treaty [Treaty].

5. According to the PPP, these negative externalities can be tackled by ensuring that the polluter pays for its pollution, which implies full internalisation of environmental costs by the polluter. This is intended to ensure that the private costs (borne by the undertaking) reflect the true social costs of the economic activity. Full implementation of the PPP would thus lead to correction of the market failure. The PPP can be implemented either by setting mandatory environmental standards or by market-based instruments. Some of the market-based instruments may involve the granting of State aid to all or some of the undertakings which are subject to them.

6. Every member states of European Union must submit annual reports to the Commission about granted state aid in environmental protection.